

Kilde 1: Jyske Lovs fortale 1241

Før Jyske Lov var retshåndhævelsen kompliceret på grund af ændrede samfundsforhold i 1100-tallet. Retsreglerne var nemlig ikke nedskrevne og derfor svære at håndhæve. Jyske Lovs fortale blev givet i Vordingborg i marts 1241 af Valdemar Sejrs med samtykke fra kongens sønner, landets ærkebiskop, syv biskopper samt "rigets bedste mænd". Loven indeholder en fortale og tre bøger. Originalen er ikke bevaret, dog findes der ca. 75 håndskrevne afskrifter, de er dog ikke ens. Det ældste afskrift menes at være fra 1280. I fortalen beskrives, hvorfor et samfund har brug for love og regler, og hvorfor disse skal være almengyldige.

Således begynder fortalen til Jyske Lov, som kong Valdemar Sejr gav, og Danerne vedtog:

Med lov skal land bygges, men ville enhver nøjes med sit eget og lade andre nyde samme ret, da behøvede man ikke nogen lov. Men ingen lov er jævngod at følge som sandheden, men hvor man er i tvivl om, hvad der er sandhed, der skal loven vise sandheden.

Var der ikke lov i landet, da havde den mest, som kunne tilegne sig mest. Derfor skal loven gøres efter alles tarv, at retsindige og fredsommelige og sagesløse kan nyde deres fred, og uretfærdige og onde kan ræddes for det, der er skrevet i loven, og derfor ikke tør fuldbyrde den ondskab, som de har i sinde. Det er også rigtigt, dersom nogen ikke af frygt for Gud og kærlighed til retten kan lokkes til det gode, at frygten for øvrigheden og landets straffelov da kan hindre dem i at gøre ilde og straffe dem, hvis de gør det.

Loven skal tilgodese æren og retfærdigheden, den skal være tålelig, efter landets sædvane, passende og nyttig og tydelig, så at alle kan vide og forstå, hvad loven siger. Loven skal ikke gøres eller skrives til nogen mands særlige fordel, men efter alle deres tarv, som bor i landet. Heller ikke skal nogen mand dømmes mod den lov, som kongen giver, og landet vedtager; men efter den lov skal landet dømmes og styres. Den lov, som kongen giver, og landet vedtager, den kan han heller ikke ændre eller ophæve uden landets vilje, medmindre den åbenbart strider mod Guds ord.

Det er kongens og landets høvdingers opgave at overvåge domme og gøre ret og frelse dem, der tvinges med uret, såsom enker og værgeløse børn, pilgrimme og udlændinge og fattige - dem overgår der tiest uret - og ikke lade slette mennesker, der ikke vil forbedre sig, leve i sit land; thi idet han straffer og dræber ugerningsmænd, da er han Guds tjener og landets vogter. Thi ligesom den hellige kirke styres af pave og biskop, således skal hvert land styres og værges af kongen eller hans embedsmænd. Derfor er også alle, der bor i hans land, skyldige at være ham hørige og lydige og underdanige, og til gengæld er han skyldig at give dem alle fred. Det skal alle verdslige høvdinge også vide, at med den magt, Gud gav dem i hænde i denne verden, overdrog han dem også at værge sin hellige kirke mod alle krav. Men bliver de glemsomme eller partiske og ikke værger, som ret er, da skal de på Dommens dag stå til ansvar, hvis kirkens frihed og landets fred mindskes ved deres skyld i deres tid.

Vide skal alle, der ser denne bog, at kong Valdemar, den anden søn af Valdemar, der var Sankt Knuds søn, da han havde været konge i ni og tredive vintre, og der var gået tusind og to hundrede og fyrretyve vintre, efter at Vor Herre var født, i den næstfølgende marts måned lod skrive denne bog og gav denne lov, som her står skrevet på dansk, i Vordingborg med samtykke af sine sønner, der var til stede, kong Erik, hertug Abel og junker Christoffer.

Kilde: via www.danmarkshistorien.dk - oversat og bearbejdet af Christian Jansen og Ole Fenger

ARBEJDSSPØRGSMÅL TIL KILDE 1

- Præsenter teksten - kom ind på indhold, afsender/modtager, kildetype og kontekst.
- Hvilken rolle spiller kristendommen i fortalen? Find eksempler.
- Hvad kan vi bruge kilden til i forholdet til temaet straf?